

MIKOLA EMESE

Marlenka mértéke

1.

Mutatói, mint a templompadból kikapart apró szálkák. A tizenkettes alatt négy betű, Doxa. A sápadt kerek számlap masszív bőrszíjon fekszik, vékonyodásánál félgömböcske, benne kék és piros háromszögek. Az óramutatók határozott mozgásával ellentétben, ezek bizonytalanul keresik az irányt a munkától kicserzett kéz és a kopott, de tiszta mandzsetta között.

Czégényi György, fehér inge állig begombolva, nyakkendő nélkül. Markáns ádámcsutkája, mintha kiutat keresne az inggallér szorításából, le-fel jár. Széles állkapcsáról, szúrós tekintetéről görög istenszobrot mintáztak volna kétezer évvel ezelőtt, de most két szemöldöke között, homlokán és a szeme sarkában mélyülnek naponta a ráncok, mert szabad szemmel méri a vinklét.

Most úgy előrehajol a széles fotelben, mintha konyhaszéken ülne, még a Doxa ketyegését is hallani véli bal fülében, mert amikor az ember tanácstalan, mintha minden óriásra nőne körülötte. Megkeresi cimborája tekintetét, hogy kérdésére biztos választ kapjon, és összekulcsolva sebes, durva ujjait, megtöri a fájdalmas csendet.

– Biztos vagy benne, Hirsch?

– Kell valaki maradjon írmagnak, Gyuri! – a keserű szavak helyett kapkodó mozdulatokkal beleszív hosszú fekete szipkájába. Kicsi, kerek, fekete keretes szemüvege bepárásodik. De még így is látszik a bizonytalanság a cikázó sötétbarna szemekben. Hosszú vékony sasorra kiharapdált vékony ajkára irányítja Gyuri tekintetét. Nőies ujjai türelmetlenül remegnek a csillogó fekete szipkán. Majd felugrik:

– Nem jókedvemben teszem – válaszolja, mintegy önmagát megerősítve.

Elegáns szabású, brokát háziköpenyének zsebéből kivesz egy barna papírcsomagot.

– Tessék, itt van tizenkét Mátyás-pengő, és ezt – lehúzza ujjáról az aranygyűrűt – küldöm Erzsinek, és kérem, hogy ne haragudjon rám. – Legszívesebben Gyuri zsebébe tuszkolná, de inkább ledobja a kerek politúrozott asztalkára.

Hirsch Mózes sebészorvos, huszonnyolc éve hagyta el Felsőpócsot, látta már az anyaország sivatagos homokját és az azt lakó különböző népeket, ismerte a bécsi universitas díszdoktorait, a kaszinó társaságát és kórházak

MIKOLA EMESE (1974, Nagyvárad) a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán végzett magyar–német szakon, majd írásterápiából szerzett magiszteri fokozatot. Publikált a Korunkban, Helikonban, Transindexen, Diákabrakban, Géniusban, Literán és a Református Családban. Szabadúszóként dolgozik.

önzetlen kedves nővéreit, de még mindig ez a fiatal asztaloslegény, akivel gyerekként annyit csibészkedtek, tűnt a biztonság, a tisztesség bátyjának. „Ő nem hagyná csak úgy Izsákot. Érzem, hogy kiállna a fiamért. Ráadásul az isten háta mögött lakik. Nincs szem előtt se.”

Miközben Hirsch fel-alá topog házi papucsában, Gyuri nem mozdul, térdére könyökölve keresi magában a válaszokat. A politúrozott kerek asztalon lassan kinyílik az összehajtott pénzköteg, az asztalra ejtett aranygyűrű lassan elcsendesedik, mögöttük ezüsttálca, rajta üveg vizeskancsó kicsi madeira kendővel letakarva. Egy szétesett pipakészlet tátong a csillár felé, díszes veretű, ovális gyógyszeres dobozka billeg, mint egy kézigránát. A kecses asztallábak vérpiros perzsát szorítanak a parketthez. A szőnyeg közepén és szélein, mint nyúzott állatbőrök, fuldokló sárga-bézs rózsák, fekete keretben.

Hirsch tanult ember, gondolja magában Gyuri. Mit okoskodjak én egy pesti orvosnak? Hogy nálunk még nem látszik a háború... megmondta, hogy nem hiába teszi...

Gyerekkori barátságuk óta, Hirsch jelentette számára az ablakot a világ felé. Tőle hallott Arkhimédész törvényéről, amit aztán egész nap próbálgattak a pataokban. Más kontinensek egzotikus állatairól, Mendelssohn zenéjéről. Ahányszor beszélgettek, mindig szabadnak érezte magát. Embernek, már a gondolattól is, hogy más is van, mint az egész heti munka és a vasárnapi istentisztelet.

– Akkor jó – szólal meg csendesen Gyuri, miközben feláll. Nem akarja, hogy a sötétség az országúton érje, és különben se jó hosszúra nyújtani az ígéreteket meg a búcsúzkodást.

Izsák, aki eddig a szoba másik sarkában gyűrögette a *Dzsungel könyvét*, most felugrik, hogy szófogadó legyen. Gyermekfejjel jobban meg van ijedve apja fájdalmától, mint saját sorsának kiszámíthatatlanságától.

Apa és fia, két sovány, élénk szemű ember, végül szavak nélkül búcsúznak. Görcs van a torkukban, csak egy határozott öleléssel tudnak elköszönni. Gyuri megfogja Izsák csomagját, és elindul kifelé a házból. Az ingaóra közben felet üt.

2.

Az esti vihar már készülődött. A szél dühösen dobálta a kinn maradt tárgyakat, csapkodta az ólajtót, és hajtotta a fekete kerek felhőket a falu felé. A lemenő nap szúrósan süttött. Bizarr sárgásbarna fénye régi fénykép-pé varázsolta a tájat.

Felsőpócs bejáratánál a föld Marlenkéé volt. Szinte mind árterület. Nem is tudott belőle sokat kihozni, ezért kellett a pálinkafőzde. Éppen a Pestről vett vízpumpával bajlódott az út menti krumpliföldön, amikor feltekint, és a nyárfákkal övezett úton aranyba burkolt szentkép hömpölyög

felé. Bal kezében tartva a vékonyka gyermeket, jobb kezében a gyeplőt, Czégényi György bólint oda Marlenkának a szekérről.

Mint a hadvezér, aki egy vesztés csatát sem engedhet meg magának, Marlenka áll terpeszállásban a hibás pumpa előtt. A szél belekap egyenes szabású, falusi ruhájába, ami a bordó köténnyel együtt is annyira rátapad, hogy kirajzolja két vékony combját és az ívet, ahol összeérnek. Sárga-barna apró bazsarózsák simulnak hidegtől meredő melleire, de válla fölött meg a hátán pufajkaként kinagyítja a virágokat a szél. Sötétzöld szemével hunyorítva nézi Györgyöt, de nem mer tőle segítséget kérni. Ugyanolyan anyagból van a hajpántja, mint a ruhája. Magának varrta, mert a kendőt nem szereti. Bár mindig befonja hullámos fekete haját, munka közben kiszabadulhatnak zavaró tincsek. Most is egy kicsúszó fekete hajtincset babrál bal kezével a füle mögé, majd biccent köszönés gyanánt. A viharos nyáreji égbolt mélykék felhőket vet karórája számlapjára, és ahogy bal kezét vízszintesen tartja a füle mellett, a görög ábécé utolsó betűje felfekszik az égre. Aztán Marlenka visszahajol a meghibásodott pumpához. A munka nem vár. Az ember a tenivalók rabszolgája, csak a gondolat szabadulhat el pár pillanatra.

Alig ismerem ezt az asszonyt, gondolta György, és még mindig maga előtt látta a rozsdás fényben hajlongó nőt, pedig már áthajtott a Felső utcán, és betért az Akácusra.

3.

A zsellérház kiszélesített ablakán már leeresztették a redőnyt, de a zsinór megfeszítve állt odabent, hogy a falécek között kis rés maradhasson. György pár pillanatig farkasszemet nézett a leselkedő csíkokkal, és a mögötte állandóan kukucskáló Erzsivel. Nem szerelemből házasodtak, nem is érdekből, Erzsí volt éppen eladó lány, mikor neki nőülhetnékje támadt. Néha szidja magát, hogy nem válogatott, de nem úgy nevelték, hogy neki szabad legyen válogatni.

Bátorításképpen Izsák kezébe adta a gyeplőt.

– No, tartsd erősen. Ha megmozdulnak, kiabálj, hogy „hóóóóó”!

Kinyitotta a kaput, kitérte, majd kipöckölte, hogy nyugodtan behajthasson a szekérral.

Mielőtt bevitte volna a lovat az istállóba, felemelte az állat hátsó lábát.

– Tartsd a kezéd... Ne a markod, te!

Izsák kézfejére rákoccantotta a ló patkóját. A fiú értetlenül elhúzta a kicsi, csontos kezét.

– Látod? Nem komédia. A ló fél, ha a háta mögé állsz, és csúnyán meg-rúghat. De ha bolondul korbácsolod is, nem visz bele a szakadékba, mert tudja a mértéket. Mindig a kisebbik rosszat választja: ez a túlélési ösztön. Mert az élet érték, ha szent a mérték. No, állj meg itt!

Miközben a lovakat rendezte, már a feleségére gondolt, aki ki se jött a házból. – Bár lenne benne annyi értelem, hogy nem pöröl a gyerek előtt.

– No, gyere, fiam! Erzsí nénéddel már nem lesz olyan könnyű, mint a lovakkal...

De nem akaródzott neki, hogy bemenjen a házba. Megfogta a készségesen figyelő kicsi Hirsch kezét, hogy tovább magyarázzon.

– Tudod, Erzsí nénéd olyan... – leguggolt a madárcsontú, eddig néma kicsi Hirsch elé. Felfedezte rajta apja vonásait, és érezte, hogy nagyon szereti ezt a gyermeket.

– Erzsí nénéd..., nem bánt ő senkit, csak a szája jár! Én már meg se hal-lom. Tudod mit? Le se töröljük a cipőnket, mert úgyis talál majd benne kivetnivalót!

4.

Vasárnap reggel a római és görög katolikus harangok kánonban sürgeték a népeket a templomba. Az Akác-os zugban Müller Imre kitérte a baptis-ta imaház dupla ajtaját, és a harmóniumhoz ült. Úgy játszott, ahogy az apjától tanulta, és ahogyan elgondolta, hogy majd játszani fognak neki a mennyben, ha elfoglalja megérdemelt arany trónusát az Úr jobbánál. Látta magát, amint karcsú testtel és hullámzó szőke göndör hajjal repdes, drága-köves koronával a fején, mint az angyalok a nagymamája falvédőjén.

Imre számára a jóság feladat volt. Teljesítmény egy jutalomért. Egy soha nem értelmezett és soha meg nem kérdőjelezett családi hagyomány.

Az istentisztelet végén Müller Imre kiállt a szószék elé. Kötött mellényé-ben morzsákat fedezett fel sörhasának felső, még lejtés előtti domborula-tában, gyorsan lesöpörte, és ahogy lenézett, feje búbján megcsillant a fény, és szőke haja alól kivillant szeplős fejbőre. Hallgatóságára nézett, és magasra ráncolt szemöldökkel beszélni kezdett.

– Testvéreim, drága hűn szeretett testvéreim! Valaki itt, a mi testvéri egyházközösségünkben megtagadta Jézust...– elgondolkodva bólogatott, majd emelkedő hangon folytatta. – Befogadtak egy zsidó fiút, és vigyáz-zunk, testvéreim, egy tanult zsidó fiút, aki azt vallja, hogy Jézus nem maga a megváltó! Csak egy remek zsidó fiú! Semmi más!

Gyuri elmosolyodott az ismerős mondaton, ez Hirsch szavajárása volt, ő kurjongatott ilyeneket, amikor feljött hozzá a Sakter utcából, az Akác-közbe. „Csak egy remek zsidó fiú vagyok, mint Jézus.”

A férfisorban, a második padban, György mellett Izsák ült. Szégyellősen lehajtotta a fejét, de barna élénk szeme felmérte a hallgatóságot. Látta, amint Papp Benedek könyökölve az állat támasztja, mellette Szabó Dezső két tenyerét arca elé tartja, Géza úrfi az ujjait tördeli. A karok mozgásával hátracsúsztak az ingujjak, és kivillantak a karórák. Izsáknak az a kény-

szeres gondolata támadt, hogy pusztán a szemével és az akaratával minden mutatót elfordít, hogy egyszerre remegjen, billenjen és járjon precíz ütemben minden. Mert az idő maga egy és ugyanaz. Miért van mégis mindenkinek külön saját mértéke hozzá?

– Már engedje meg az Isten! – szólalt meg György, és a padra csapott. Nyakunkon a háború, emberek!

– Gyuri testvér! – mondta lekicsinylően Imre, karnagyi mozdulatokkal. – A háború lassan húsz éve, hogy véget ért! – és szélesen nevetni kezdett, hogy ne legyen hely további érveknek.

5.

Az ember olyan lény, aki szentül hiszi, hogy tudja, mit cselekszik. Pedig bájitalok és mérgek kavarnak a mirigyekben, onnan átszivárognak az agyába, a lelkébe, az ösztöneibe, mindenhová.

A görögkeleti vallás papnövéndéke, Jeznik, egy nyári délelőtt találkozott Marlenkával, amikor az öreg tisztelendő átküldte Nigolhoz, hogy emlékeztesse a templom vaskerítésének a kijavítására. A fiú az istállóban kiáltozott Nigol után, Marlenka még a tyúkólból átkiabált, hogy „Csak estefelé”. A szénaboglyáknál keresztezték egymás útját. Marlenka, amint meglátta Jezniket – az a sötétebb típusú örmény volt, kinek fekete haja kéken csillog, és bőre barnás árnyalatú –, olyan kellemes érzése támadt, hogy templomuk színes szobra, a szép és gazdag szerezsenkirály jött el hozzá az udvarra, és áll előtte ilyen egészen közel. Elmosolyodott, és boldog, mohó kíváncsisággal méregette Jeznik finom vonásait és selyemsima bőrét.

Pár pillanat volt, de sűrű, zavaros, és felesleges lett utána a világ. Reggel még az ártatlanok nyugalomával végezték napi teendőiket, és most, mint a villámtól fellobbant száraz gabonaszál, ugráltak vágyaik és gondolataik, messze távol mindattól, ami az eddigi életük. Azután már nem maradt meg semmi, csak ami fáj, ami kell, ami nem elég.

Akkor, három évvel ezelőtt Nigol csalódott egyetlen lányában. Így szokták ezt mondani, pedig lehet, hogy akkor kellett észrevennie, hogy lánya van. És ezért nem volt kin bosszút állni, csak magán a már egy ideje felnőtt gyermekén.

Nigolban gyűlöletrohamok indultak el, amint a lányára gondolt. Marlenka már azzal, ahogy pislogott, vagy nyelt evés közben, kivívta apja haragját. Amikor krumplit hámozott vagy reggel kivitte a kályhából a hamut, volt valami olyasmi a tetteiben, gesztusaiban, amitől Nigol rögtön kirobbant. Mire Marlenka félreérthetetlenül kikerekedett, Nigol már nem is firtatta, ki a gyerek apja, csak lányát átkozta gondolatban megszületendő unokájával együtt. A szégyen dühe munkált benne folyamatosan, a becsapottak, a vesztesek szégyene. Két méter magas volt, mint egy óriás.

Úgy olvasztotta a vasat és patkolta a lovakat, ahogy éppen akarta, parancsolt minden fémnek, de más érzelmeire már nem tudott erővel hatni.

Egy hajnalon Marlenka még hálóingben volt, Nigol már munkára öltözve, mikor összefutottak a verandán.

– Apám, nem látod, hogy meg van állva az órád?

– Megette az egészset a fene! – horkant fel Nigol, és dühösen levette és a földhöz verte ezüstmutatójű, mélykék számlapú Omegáját.

6.

Van úgy, hogy akik eddig szerettek, egyszer csak kilöknek a szívükből. Zsupsz. Kinn vagy, és sehogyan sem kellesz többé. Akármit teszel, csak háborgás és ellenállás a felelet. Ahol pedig nem szeretnek, ott nincs emberhez méltó élet.

Haját nem fogta le kendővel, hogy megfeleljen a városi szokásnak, de az erős mezei szél minden hajszálat az arcába fújta.

A töltés mellett ment, a kanyargó vonatsínt követve. Kezében katonai fabőrönd. Magas sarkú lakkcipője, melyet ma reggel vett ki a tisztaszoba dohos szekrényéből, csikorgott az egyenetlen fűcsomókon és az éles fémes köveken. Ünneplőruhája is kényelmetlenül feszült terhességtől megváltozott testén, de ettől még elszántabban menetelt a kisállomáshoz, hogy felüljön végre a Budapest felé tartó vonatra.

– Hát nem fog ő engem halálra kínozni, élve eltemetni. Hát nem. Tőle én ezt nem fogadom el! Csakis az Istennek van erre joga. Csakis.

A Keleti pályaudvar közelében állt a Jakabffy Óra-Ékszer, három hatalmas kirakattal, mélyzöld és arany díszítésű oszlopokkal. A szolgálatos órásmester rápillantott Nigol órájára.

– Az ilyen szíj már nem divat, amúgy is töredezett. Tudnék erre két modellt is ajánlani. Az egyik...

Marlenka a szavába vágott.

– Nem látja, hogy nem is jár? Hát mi maga, divattanácsadó?

Kivette a férfi kezéből az órát, az ajtó felé fordult, de elszégyellte magát.

– Bocsánatot kérek szépen – mondta esetlenül, és kisietett.

A másik órásüzlet az utcáról csak egy ajtónak tűnt. Nem volt reklámtábla se, csak a nyitvatartás felé odaírva ceruzával, hogy Órás. Bent az erős fényű lámpa a munkafelületre világított, maga a bolt félhomályban maradt. Egy idősebb férfi bal szeme elé fekete monoklit csippentve dolgozott. Marlenka a pultra tette az órát. A férfi nem szólt semmit, elvette, lepattintotta számlapját, hogy átvizsgálja. A félhomályt megszokva Marlenka három, a falon lógó, egyforma órára lett figyelmes, alattuk táblácskák: London–Budapest–Isztambul. Nagymutatóik, csodás összhangban, egyszerre billentek. A megnyugtató rendtől kezdtek ellazulni Marlenka hajnal óta görcsbe rándult izmai.

– Tessék parancsolni! – mondta a férfi dudorászva.
– Mennyibe kerül?
– Semmibe. Szeretem ezeket az Omegákat – válaszolt kissé melankolikusan, és legyintett, hogy tényleg nem kér semmit. – Örülök, hogy megy. Csak egy rugó pattant ki a helyéből. De! – és tapintatosan visszavette Marlenka tenyeréből az órát, hogy egy apró szerszámmal összeszorítsa a szíjon meglazult kapcsot. – Na, tessék parancsolni! – és széles mosollyal Marlenka szemébe nézett.

Büszkén próbálta a csuklójára apja óráját. – Ez már az enyém! – gondolta. – A pálinkafőzdéjét is elveszem, és odaköltözöm. Pukkadjon meg az öreg, ha akar... – és már nem gondolt többé Pestre, meg a világgá menésre.

– Köszönöm a segítségét! – mosolygott az órasmesterre – Isten áldja!

7.

A pálinkafőzde törzsvendége Balogh Feri lett. Állítólag Alsópócsról meg Szentlestyánról is felvásárolt szilvásokat, mert annyira bízott a nemes nedűben rejlő üzleti lehetőségben. Balogh arca merő ragya meg vörheny volt. A pletyka szerint az italtól, de részegen még senki se látta, legalábbis szavahihető ember nem. Azt is mondják, hogy ez csak a betegség, ami a testét is eltorzította, mert mellei hatalmas lógó tölcsérek voltak, és a hasa helyén gyerekfürdető teknő remegett. Azért is járt mindig lódenkötényben, hogy takarja magát.

Míg Marlenka rakta a tüzet a pálinkáskazánba, Balogh mellette ült egy háromlábú széken. Látszólag Marlenka ott tébláboló fiacskáját próbálta szórakoztatni, de inkább a saját örömeire énekelt.

– *Az életem* – és vaskos tenyerével négyet ütött közben a combjára, majd egy másodpercre megállt, felemelte kolbászkövér mutatóját – *hús nyári fröccs* – és tovább folytatta az éneklést ritmusütéssel – *a hideg télben, hogyha fagy!* – Majd előrehajolt, felemelte a fenekét a székről, megfordította maga alatt a kerek sámlit, és újra kezdte gyorsabb ritmusban. – *Az életem hús nyári fröccs a hideg télben, hogyha fagy!*

Majd újra megfordította maga alatt a széket, és még gyorsabban tapsolt, és énekelt: *Az életem hús nyári fröccs a hideg télben, hogyha fagy!*

– Ne fröccsözzön itt nekem, hallja, mert ebből csak pálinka lesz! – szólt oda Marlenka viccelődve Baloghnak. – És különben is, minek örül ennyire színjőzanul? Még nem is ivott.

Balogh Feri sóhajtott, kötött sapkáját feltolta a feje tetejére, hogy megvakarja, aztán mintha meggondolta volna magát, legyintett.

– Jól mondod, májszterina, ebből fröccs nem lesz! No, engedheted fel a hideg vizet.

8.

Télen hamarabb véget ér a nap. A tyúkok sötétedés után beülnek maguktól az ölba, utánuk már csak az ajtót kell bereteszelni. Az egérfogókat is most kellene ellenőrizni, meg újratölteni dióval, pár vastag száraz rönköt is most kell bevinni a kályha mellé, hogy reggelig kitarson, a kicsi aprókat meg a cefréhez. De Zatik már nyugósen kéri a tejet, pedig a tejes ilyenkor kezdi csak a fejést. Marlenka még visz Nigolnak is, és odateszi megaludni, mert az jó az öregnek a beteg gyomrára. Csak aztán fut haza, veti oda az adagját a macskának is, és szűri egyenesen Zatik üvegébe. De mire megvan az esti itóka, már nem is kell. Csak kiönteni, dobálózni és visítani lesz jó. Pedig a tolldunna és a szalmazsák megbosszulja a tejet, ha másnap nem lesz kikefélve belőle. A Pestről hozatott gyermeküveg hamar megreped a vaskályha szélén. A mosakodáshoz felmelegített illatos vizet megszírosítja a beleömlött vastag falusi tej, a kályhalapon pedig füstös, bűzös korommá ég minden cseppje. De az este attól ugyanolyan téli este marad. A világot nem hatják meg a könnyek, a fáradtság, sem a kimerültség. Végül Zatik is belátja, hogy vesztett, és elcsitul.

Áldás a gyermek, mondják az öregek, csak úgy beszéd helyett, mert nekik is ezt mondták az öregjeik. Pedig a gyermek iskola, megtanít arra, hogy tiszteljük a gyengeséget, és leboruljunk a szépség előtt. Megtanít arra, hogy védjünk mindent, ami esendő. Egyszóval áldás, mert aki gyakorolni kezdi a kegyelmet, már nem tud annyira haragudni a világra.

Miután mindent elrendezett a ház körül, Marlenka ránézett az órájára.

– Na, meggyújthattam volna már a párlatot...

A főzőben Balogh már türelmetlenkedett, egyik lábáról a másikra állt a sámlit mellett.

– A néemberje! – mormogta a fogai között.

Mikor Marlenka belépett, megvetően nézett az asszonyra, kritikusan figyelte, míg fel nem lobbant a kék láng. Az alkohol lángja hol magasra nőtt, hol összehúzta magát. Olyan volt, mint egy varázslatos angyalkék paraván, mely a szemérmest levetkőzni hívja, és a szégyentelent megállítja.

– Én nem akarok felejteni, Balogh bácsi. Semmit nem akarok elfelejteni abból, amit velem tettek!

Balogh felállt. Merített a friss, nemes párlatból, és az ibrik tartalmát két kispohárba osztotta.

– Ejnye no... – mondta vigasztalóan, miközben az orra elé tette a poharat. – Meg is kóstolhatjuk. Egészségünkre! – és egy szuszra felhajtotta.

– Ez a cefre – kezdett el Marlenka magyarázni teli pohárral a kezében, az üstre mutatva – tavasszal még gyönyörű fehér virág volt. – Balogh a pohár felé biccentett, mintha rá akarna szólni az asszonyra, hogy igya már meg, amit kitöltött neki. – Aztán szilvává érett. – Balogh értetlenül pislogott Marlenkára. – Maga pedig hagyta, hogy leérjen, leessen a földre, kör-

bedongják a legyek, kaparják a tyúkok, szarják le a macskák. – Még mindig jobb kezében volt a teli pohár, és a ballal néha magyarázás közben rácsapott a saját combjára. – Utána felszedette aprópénzért a cigányokkal, és hagyta tovább rothadni. – Balogh még mindig pislogott, nem értette, mit akar magyarázni Marlenka, és azt sem, hogy hogy lehet annyit tartani azt az italt a pohárban. – Mikor elhozta ide, olyan szaga volt, hogy öklendeztünk tőle – az orra alá tette Marlenka a poharat, de még nem ivott bele –, most meg alá is gyújtunk, szövik a melegtől felfelé, ott meg kap egy alapos hűtést. Aztán olyan aromája lesz újra, mint gyümölcs korában. – Elmosolyodott, hogy enyhítsen az öreg ijedtségén. – Ez a pálinka nem felejteti el, hogy gyönyörű zamatos szilva volt! Prosit! – Egy szuszra kiitta a poharat. Amint a torkához ért, csípést érzett, ki akarta rögtön köpni, de erőt vett magán. Saját főzés! – gondolta, és lenyelte.

Balogh elismerően bólogatott. Látta maga előtt a kék lángot, és olyan örültnek érezte akkor Marlenkát, mint saját magát. A kazán tovább duruzsolt, beszélt helyettük a téli csendben, aztán Balogh kimondta hangosan, ami a szívét nyomta.

– Néha meglátjuk az igazságot, és ott állunk előtte tehetetlenül. – Kitérte két karját és a fejét rázta. – Kész. Nem tudunk, mit kezdeni vele.

Marlenka felállt, odament a zöld zománcos vizeskancsóhoz, és töltött magának egy kis vizet. Majd visszaült Baloghhall szembe.

– Ma reggel, a januári fagyban száradtak a lepedők – folytatta Balogh. – Keményre fagytak, mint valami hófehér denevérszárnyak. Amint megéreztem az illatukat a tüdőmben, sírni szerettem volna, és kimondtam hangosan, hogy köszönöm. Érted te, asszony? Én azt mondtam, egyedül, hangosan, hogy kö-szö-nöm. – Marlenka felé biccentett az üres pohárral, az felugrott, és az ibrikkel még kimerített egy kupicányit Baloghnak. – Köszönöm, hogy kaptam egy pillanatot a tisztaságból! Egészségünkre – és egy szuszra felhajtotta. – Csak itt Felsőpócon, a tyúkszaros robotolás közben – teátrálisan felemelte a hangját – nem veszünk észre soha semmit! – Földhöz vágta a kicsi pálinkáspoharat, de az nem tört el a döngölt földpadlón, csak kerengett, mint egy lezárt kézigránát.

10.

Marlenka éppen a krumplit ásta ki, mikor észrevette, hogy Szentlestyán irányából, a göröngyös földúton, a poros kökénybokrok között feléje kanyarog egy kis csapat. Nem is csapat, inkább csak horda, alig tizenkét fő, rendezetlen felállásban haladtak az országúton, három megrakott, kétkerekű székérral. Nehezen vitték magukat, mint akik most ébrednek fel egy olyan ivászatból, aminek az utolsó óráira már nem is emlékeznek.

Mikor biztos volt benne, hogy katonák, felkapta Zatikot és kiszaladt az utcára.

– Katonák jönnek, vigyázzatok emberek!

Megzörgette a szomszéd ablakát.

– Piroska, Piroska, bújtasd el a lányokat! – Fél karján a gyerekekkel levitte a pincébe az ebédet, amit Zatiknak még nem volt kedve megenni, majd pokrócot, petróleumlámpát.

– Jaj, a fakatonákat is, hogy nehogysírjon utánuk! Csak résre hagyta nyitva a pinceajtót, hogy hallja, mi történik odakint.

– Hoc-hoc katona, bátor fiú Zatuska – suttogta a térdén ugráló gyerekeknek, aki még mindig az udvaron szeretett volna szaladgálni, ezért dühösen ki akarta szabadítani magát az anyja öléből.

– Háborúból jöttünk, fáradtak és éhesek vagyunk – kiabált a tolmácsuk, akit hátulról puskatussal bökdösött egy széles állkapcsú, sebhelyes. – Hát így fogadjátok a szegény katonákat, a felszabadítóitokat?

Kiabált a tolmács az üres utcán menetelve. Üresek voltak az utcák, mert az Akácok környékiek már pergeltek, a felső utcaiak préselni voltak a hegyen, az alsó faluban meg ásták a krumplit. Csak a frissen meszelt fák fogadták a menetet, meg a lekaszált árokszélek, hisz Kisboldogasszonyra, mikor átmennek a búcsúsok a falun, mindenki elvégzi az őszi nagytakarítást. Olyan volt ez a kiabálás, mint békeidőben, mikor a vászonárosok meg az üvegesek jönnek. Csak itt a kiabálók semmit nem akarnak adni, csak elvenni.

11.

Zatik is kiabálni akart, mint a kintiek, de Marlenka felkapta a fakatonákat, és úgy mozgatta, mintha azok beszélgetnének. Zatik tátott szájjal figyelte a fabábuit, csak a szeme nevetett örömeiben, hogy milyen csodás játékaik vannak. Két fakatonával a kezében, fiával a térdén Marlenkának játszania kellett. Vicces hangutánzó szavakat suttogva, egymáshoz ütögette a fabábukat, külön, majd összeakaszkodva rázta őket, mintha birkóznának.

Zörgettek a kapun, egyre erőteljesebben. Marlenka felállt, hogy bezárja, és eltorlaszolja a pinceajtót, de meghallotta Müller Imre hangját.

– Nyisd már ki, te asszony! Nem hallod? Ételadományért jöttem.

Marlenka tisztán hallotta Müller szavait, de nem értett semmit. Csak állt a pinceajtó reteszébe kapaszkodva.

– Hej, no! – folytatta Müller szelídebb hangon. – Hogy megvendéghessük a felszabadítókat... Tudom, hogy ott vagy. Hát rád törjem a kaput?

– Mi a fene! – hátrapillantott Zatikra, aki tovább folytatta a játékot, és kilépett a pincéből. – Te nekem támadnál? Hogy van ez, Imre?... Azért, hogy

védelve ezeket? – mondta félhangosan, míg elért a kapuig, de a kulcsot nem vette ki köténye zsebéből.

A kerítés egy kiesett égvyrújéhez guggolt, és azon át próbálta meglesni a katonákat, akik valahol a közelben beszélgettek.

– Mi nem egymást kellene védjük azok ellen, akik ránk törnek? Hányan vannak? – és még mindig nem tudott úgy hajlongani, hogy lásson bár egyet is a nevetgélő idegenek közül.

– Annyinak kell segíteni, ahányan vannak.

– Fegyvereik?

Hát ezek az örmények tényleg egy harcos népség, ahogy nagyapám mondta, gondolta Müller, de nem mondott ki semmit, csak egy mély sóhaj után türelmetlenül válaszolt.

– Nem ellenőriztem őket.

Marlenka legyintett; jótól kérdezem én is, egy svábtól. A falu felőli kerítésének utolsó léceig osont, ahol egy nagyobbacska repedés volt. Először egy kétkerekű szekeret pillantott meg, bakancsok, kalapok, oldalszalonnák, zsírosbödönök, megtömött krumplis zsákok voltak rajta.

– Van ezeknek mindenük. Miért nem főznek maguknak? Takarodj a házam elől, Imre!

– Nem szép így haragudni, Marlenka – válaszolt álszent, szinte eltorzított gügyeséggel Müller –, ejnye, ejnye. – Még a fejét is csóválta a bezárt kapu előtt, pedig Marlenka a katonákat kémlelte, szinte táncolt a repedés körül, csak hogy elkapjon egy kedvező látószöveget.

Végre megpillantotta őket. Vastag nyakú, széles állkapcsú kopaszra nyírt férfiak. Elterülve a földön röhécselnek, szundítanak. Van, aki meztelen felsőtestét sütteti az őszi nappal, van, aki katonakabáttal takargatja magát, ketten komoly arccal cigarettáznak.

Ezek mind olyan tejfehérek, mint a Müller, mosolyodik el. És újra látja maga előtt Jezniket, kinek bőre, mint a konyak, háta, mint a kemencéből kivett sült cipó, egyenletes barna, nem látszanak rajta folatok, erek, anyajegyek, szeplők, csak az az étvágygerjesztő barnaság. Már a szemét is becsukná, hogy tovább álmodozzon, de a kordé mögül előlép egy sebhelyes arcú, egészen apró szemű férfi. Nyaka olyan széles, mint két fatörzs, és formátlan kopasz fejével ütemesen bólogatja széles vállai között.

– Fújj, de ocsmány rókaképe van! Na, ez lehet a parancsnokuk...

A mennyei trónra áhító Müller nem lehetett eltántorítani egy irgalmas cselekedettől. Fülét Marlenka kapujához tapasztotta, közben leporolt egy kis porcukrot a hasáról, és egy újabb hangzatos bölcsességen törte a fejét. Nem tágitott Marlenka kapuja elől, és nem vette számításba az asszony eddigi szavait. Marlenka az ő számára nem ember volt, csak egy megesett nő, a bűn megtestesítője. Örüljön, hogy adhat a közösbé, és húzza meg magát.

De mi is egy megesett nőnek a bűne? Hogy szeretett egy férfit, és nem ölt meg egy csecsemőt? A társadalom néha megvadult óvónő, aki jelekre cseréli fel az embereket, kisszékre szorít, jobb kéz hátra, hogy ne tehess semmit, bal ujjak a száj előtt, hogy hallgass.

– Misszió? – kapta el Müller egyik szavát a pince felé menet. – Ott Isten felé térítenek, és nem kiszolgálják, mint egy vendéget!

Mielőtt bezárta volna a pinceajtót, visszaszólt.

– Akkor sem adok semmit. Kérlek szépen, Imre, könyörgök, menj innen!

Nehogy elárulja ez a szerencsétlen, hogy itt egy egyedülálló nő van! – gondolta összeszorult gyomorral.

Ölébe vette a fiát, hogy imádkozzon. Merev összezárt tenyérrel, összezszorított szemmel, mint egy kislány. Ekkor érezte meg, hogy a karján és a kezén Zatik csirkecombot majszol.

– Jaj! – visított fel, mert megrémült az ismeretlentől, s ahogy kapkodva felvette a gyereket, magára kente a zsírt.

Sírás és nevetés egyszerre kerülgette, de a gyermek ütemes rágcslásától az utóbbi kerekedett felül a hangulatán.

– Ügyes vagy! Ügyes!

12.

A katonák végül Müller udvarán telepedtek le, mert az volt a legnagyobb a falu közepén. Ám a hajbókolásain és azon, hogy étellel kínálta őket, bár nem a sajátjából, igen meglepődtek.

– Szép dolog megsajnálni a farkasokat, Imre, de a bárányokkal mi lesz? – kérdezte Czégényi György, miután ajtót nyitott Müllernek.

– Miről beszélsz, Gyuri? Csak jól szeretném lakatni ezeket az éhes embereket. Vagy nem emberek?

– Te vagy elárultál minket, vagy elment az eszed. Tavaly télen Jani az ágyában fagyott meg, csak senkinek nem tűnt fel a karácsonyi készülődésben, hogy napok óta nem dalol az utcán a kocsmából jövet. Marlenka három napig vajúdott, ott halt volna meg gyerekestül, ha nem vonzolja ki magát az utcára. Az én Izsákomat meg odaadtad volna a németeknek. Vagy ezek nem emberek?

– De hát ez nem ezeknek a bűne, hanem a miénk!

– Tudod, az én Erzsím is sajnálja a pockot, mégsem invitálja be, hogy szétrágja a házfalat.

– Mi? Te patkányoknak nevezted ezeket az embereket?

– Szószátyár! – mondta dühösen Czégényi, és becsapta az ajtót Müller orra előtt.

Izsák, aki eddig Táltossal és Pejköval osztotta meg gondolatait, felfigyelt Gyuri szavaira.

– Nem. Nem vitetheti el őt a Müller. Mert akkor hiába volt az egész! Ő meg kell maradjon írmagnak. Tizenkét éves kis kezével integetett néma barátainak, és a szénás kerítésén átmászva kifutott az akácosba. Át az erdőn a kukoricás felé, mert az vezet kifelé a faluból.

Vlagyimir, a sebhelyes arcú bement Müller házába körülnézni. A naftalinszagú szekrényben zakók sorakoztak. A sebhelyes kivette azt, ami számára a legdivatosabbnak tűnt, és magára próbálta. Kicsi volt neki, de a legalsó gombot még be tudta gombolni. A szobában ott volt a nagy családi biblia is. Ő- és Újszövetség jó nagy betűkkel nyomtatva, hogy az öregek is tudják olvasni, és hátsó borító alatt családi események, tintaceruzával teleírt lapok, házasságkötések, gyermekáldás, keresztelők, elhalálozások, bekötve a szent könyvbe. A sebhelyes megfogta a ládikó méretű könyvet és kivitte a többiekhez.

– Na, ezen jól vágthatjátok a dohányt.

Valahogyan mégis nyugtalan volt. A hordában volt egy kis angyalképű, szőke, pisze orrú, nagy szemű fiú. Nem akart ő katona lenni, de besorozták, dezertőr sem akart lenni, de egy erőszakos társa magával rángatta. Félnék pillantást vetett a sebhelyesre, mert nem értette ő sem, mi történik. A sebhelyes észrevette az eluralkodó bizonytalanságot, az angyalarcúhoz lépett, fél kézzel felemelte és orrba vágta.

– Azt mondtam, hogy vágthatod a dohányt!

Angyalka felállt, úgy tett, mint aki nem veszi észre, hogy vérzik az orra, és kikotorta a dohányt a csomagok közül. „Ivan, Ivanuska – hallotta nagyanyja simogató, szomorú szavait –, mi olyan jók vagyunk, de ez a világ olyan gonosz, hogy, jaj, nem tehetünk ellene semmit!”

Müller Hilde, Imre nővére egyedül bajlódott a nyári konyhában a sok férges krumplival, ami az adományból összegyűlt. Amúgy se szeretett főzni, morcosan húzogatta a száját fehér kendője alatt, de közben a forrásvízzel teli zománcos vājlingba egyre több tiszta krumpli került.

– Nézd meg, ez még nőt is adott nekünk – mondta egy kockafejű kopasz a hátán fekve. Mindenki felnevetett.

„Nevetgélni, azt tudnak! De nem látják, hová döngölik magukat? Csak úgy? Ahol érik?!” Dühében elvágta a kezét, és bedobta a véres kést a tiszta vājlingba, a meghámozott, vízben álló krumplik közé.

– Kell a rossebnek, olyan szomorú, mint Krisztus a kereszten – mondta becsmérlő hangon egy alacsonyabb, aki a kordének dőlve dohányzott.

– De válogatott lettél, mintha a múlt heti kecskéd szebb lett volna – nevetett egy pocakos, és már ugrott is el az almák elől, amiket az alacsonyabb a kordéból felé dobott.

Hilde, miközben magában dúlt-fúlt, vérző ujját hosszú fekete apró min-tás szoknyájához szorította. „Nem sajnáljátok az őszirózsáimat, ahogy hal-lom! Észre se vettétek őket! Az sincs, kinek panaszkodjak,Imre úgyse értene meg..., azt mondaná, hogy kegyetlen vagyok a jövevényel, aki távol

van az otthonától.” Dühében sírni szeretett volna, topogott pár lépést a nyári konyhában, hogy ne érezze magát olyan tehetetlennek, és megpillantotta a moslékos vedret. Már tele volt krumplihéjjal, elindult az istálló felé, hogy a reggel megsavanyodott tejet is ráöntse, és útközben szakított egy lapit a szivárgó sebére.

– Kuc, kuc, kocái, legalább ti legyetek boldogok! – és a disznók hangos mohóságában gyönyörködve elsírta magát.

A sebhelyest egyre jobban zavarta a semmittevés.

A faládából kivett egy pisztolyt, és új zakójának a belső zsebébe tette. A másik zsákmányolt dobozban egy karóra volt, azt is magára csatolta, és elszántan kirohant az útra, mint aki attól tart, hogy üldözik.

Czégényi György futott vele szembe.

– Izsák! Jer elő, Izsák!

A sebhelyes rögtön előkapta a pisztolyt, és Czégényi orrához nyomta.

– Na, na, hát azt hitted, hogy felkiabálsz nekem a parasztokat, hogy jöj-jenek a vasvilláikkal? Lelőlek én mindannyiótokat, ha ez kell.

Czégényi önkéntelenül a szívéhez tette összekulcsolt kezeit, sírós szemekkel a fejét rázta.

– Csak a fiacskámat keresem, megijedhetett szegény, engedjen el, kérem!

A sebhelyes füttyentett a tolmácsnak. – A sírós arcú nagydarab embernek hinni lehetett.

– Akkor add ide az órát, és mehatsz – ítélkezett a sebhelyes arcú. Gyuri rögtön kikapcsolta az óraszíjat és készségesen átnyújtotta. A sebhelyes nagyvonalúan intett, hogy mehet, és öntelten felcsatolta a karjára a második órát is.

– Na, nézzétek meg, akkor mi van a szoknyája alatt! – szólt hátra megengesztelődve az embereinek, akik közben félbehagyták a férfias viccelődést, mert azt nézték, mit tesz a főnök Gyurival.

Ezek a gyermeket is megállították volna, ha itt megy el, gondolta Gyuri, és visszafutott a házba. Hátha csak hátul játszik, az erdőnél, biztatta magát. Bár Izsák mindig olyan szófogadó volt, olyan szelíd.

– Ó, jaj, meg kell találjam sötétedés előtt – és kapkodva nyitotta a hátsó ajtót. – Szegénykém olyan élhetetlen. Semmit nem tud erről a világról – mondta sírva, és úgy tántorgott kétségbeesésében, mint a részeg. – Olyan félnék és gyenge, és szégyellős. De olyan figyelmes és okos, és finomka. Izsák! – üvöltötte el magát. – Az ég szerelmére! Izsák! – még soha nem érzett ilyen fájdalmat a szívében. – Izsák fiam! – Mi lesz ezzel a gyermekkel, ha valaki nincs ott állandóan mellette? Kitört belőle a hangos zokogás, de futott előre, majd újra vissza, hátha nem vette valahol észre, de mégis ott van.

Vlagyimir a két órát nézegette a jobb karján, és Müller kis kárómintás zakóját, mely számára eleganciát és új identitást jelentett.

– Azért utánanézek, hova futott az a sírós tahó, mert nem lehet velem olyan könnyen elbánni.

Angyalképű arcára már rászáradt a vér. Ő volt az egyetlen, aki Vlagyimir felszólítását hallva hátrapillantott a nyári konyhába. Hilde már hátul volt a disznóknál, csak a nagy, fekete apró mintás szoknya látszott az egész asszonyból, ahogy előrehajolt, be az ólba, hogy simogassa a disznókat. Az angyalképű segítségnek vélte a megnagyobbodott távolságot, mégsem tudta, hogyan kezdjen hozzá ehhez az egészhez. Már tudta, hogy babuskának nem volt igaza. Ő olyan szeretne lenni, mint Vlagyimir. Mégis nagyon félt. Felállt, izzadó tenyerét beledörzsölte poros nadrágjába, és megindult lassan, szinte toporogva a disznóól felé.

Az akácospól a porták hátsó kertjeire lehetett látni, a kerítések nem ellenségre voltak tervezve, csak a rend kedvéért álltak a szomszédok között. Vlagyimir elégedetten sétált, mintha seregszemlét tartana. Valamiért úgy gondolta, hogy ezekre a gazdag rendezett házakra mind igényt tarthat. Az akácospól utáni első kukoricatábla Jónás bácsié volt, aki özvegysége óta a demizsonnal élt maga mellett, csak nagy hidegekben ment át hozzá Piroska a szomszédból, hogy berugdossa a házba a megfagyás elől.

– He-hej! – kurjantott Vlagyimir a fonott üveg láttán. Kivette a bordólila kukoricakórót az üveg szájából és beleivott.

Lassan eleredt az eső.

Miután Zatik jóllakott, Marlenka elaltatta. Gyönyörű meséket mesélt, egy kakaós kalács törpéről, aki most messze barangol, de majd visszajön, és akkor majd együtt játszanak. Egy jóságos, de örökké morcos óriásról, aki akármilyen erős, mindig megfájdul a gyomra, ha valami rosszat lát. Vigyázz, aludttejcskét kell tenni az ablakába, ez amolyan varázslat...

Már csak ez hiányzott, fülelt ki aggódva a pinceablakon, nehogy elöntsön a víz.

– Persze, aki szeretne valamit, annak minden nap kell varázsolnia. De hogy a varázslat mikor fog működni, majd a legeslegnagyobb óriás dönti el, aki mindenki szívébe belelát. Ó, de balog vagyok! Vajon bezártam az ablakot a fészerben?

Az erősebben megáradó esőre Nigol is kinézett. Meglátta az ablakpárkányon az aludttejcskés kancsókat. – Ne dolgozzon már hiába az a gyermek... – és behordta őket a konyhába. Kiment a ház elé. Képzeltben látta, amint Marlenka sűrögve löccsinti aludni a tejet, és megsimogatta az ablakpárkányt, ami mellett mindig elment. Belenézett az esőbe, érezte, ahogy a nagy hideg cseppek lemosás ról a szégyent. Vett egy mély levegőt, sóhajtott, és beletörölte az arcát az ingujjába.

– Holnap kis szerszámokat kellene csináljak a kölyöknek. Tanítsam majd meg neki a mesterséget. Úgy hallottam, ereje az van! – És ahogy ott állt az esőben, büszkeség töltötte el a szívét.

Vlagyimir hatalmasabbnak érezte magát, mint valaha. Ölelte a demizsont, beleivott, csókolgatta, és erről a gesztusról az a gondolata támadt, hogy nőt szerez magának.

Az eső egyre vadabbul vert. Marlenka kicsiny védősánca, mely a kukoricás és a ház között volt, már megtelt vízzel, és minden szellőkésnél magasabbról verte és áztatta a fészer oldalát.

– Nem, nem zártam be az ablakot, és ha ráver a pumpára az eső, aztán végleg elromlik az egész!

Az esővízes kád is megtelt vízzel, szélén a háziszappan apró habokat vetett az esőtől. Úgyis megáznék, gondolta Marlenka rápillantva, megkülönböztetve se fogom ezt a zsírt szagolni! Levette a kötényt, végiggombolta a ruháját, és beledobta a kádba, rá a háziszappant, és futott a fészerhez.

Vlagyimir azt hitte, az istenek kedveltje, mikor meglátta az alsóneműben felé közeledő nőt. Boldogságában hármát kortyolt a pálinkából, és elindult Marlenka felé, de jobb lába már nem tudta utolérni a balt, és belezuhant a sánca. Feleszmélt a hideg víztől, de csak annyira, hogy kiemelje a fejét a vízből, lábait fel-felemelte, majd visszarogyott.

Marlenka bement a fészerbe, bezárta az ablakot, hogy ne verjen az eső a pumpára.

– Na, mossam ki gyorsan a zsírt, az áldásába!

A száraz kukoricaleveleket úgy verte a zápor, mintha egy kivégzőosztag dobolna a halálraítélt előtt.

– Ha belelövök a lábába, nem futhat el – gondolta még mindig boldogan Vlagyimir, majd felemelte a kezét, hogy a pisztoly után nyúljon.

Kicsi Hirsch meglátta a sebhelyes részeg jobb kezén a két órát. Rémület helyett valahogy most értette meg, mi az a szent mérték. Kérdezett volna még Gyuritól vagy Marlenkától arról, hogy az apja miért hagyta el őt, de saját gyarlóságán elmosolyodva bólintott. *Nem beszédben áll az Istennek országa...* Kilépett a kukoricaszarak mögül, a vízzel teli sánc elé, ahol Vlagyimir feküdt.

A dezertőr jobb karja, rajta a két, kétféleképp járó órával, az ég felé meredt. Ujjai kibiztosították a pisztolyt. Szemét hunyorítva, száját kissé kitéve ráérezte Marlenka csupasz combjára...

És olyan precízen, ahogy az apja húsba vágott, hogy életet mentsen, és olyan hosszasan, ahogy még férfi nem tette, kicsi Hirsch belevizelt a levegőért hörgő szájba.